

Квасний З.В. Роль малого бізнесу в умовах ринку

Проаналізована динаміка розвитку малого бізнесу в Україні та за кордоном. Исследована роль малого бізнесу в економіці: вітчизняний та зарубіжний досвід. Установлено особливості малого бізнесу в розвинутих країнах, зокрема його інтеграцію в промислові системи великих промислових структур з використанням лізингу, франчайзингу, довгострокових контрактів.

Ключевые слова: малый бизнес, малое предприятие, государственная поддержка, предпринимательская деятельность.

Kvasnij Z.V. The role of small business in a market

The dynamics of small business development in Ukraine and abroad. Described especially small businesses in developed countries, in particular, its integration into the production networks of large industrial structures with the use of leasing, franchising, long-term contracts. The role of small business in the economy: domestic and foreign experience.

Keywords: small business, mall business, government support, entrepreneurship.

УДК 658

Доц. Л.Г. Квасний, канд. екон. наук – Дрогобицький державний педагогічний університет ім. Івана Франка

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ УПРАВЛІННЯ ЕКОНОМІЧНИМ ПОТЕНЦІАЛОМ

Проаналізовано основні підходи до категорії "економічний потенціал", визначено суть та структурні елементи. Розглянуто основні ознаки економічного потенціалу. Обґрунтовано основні чинники, які визначають особливості управління та стан економічного потенціалу. Досліджено роль економічного потенціалу в умовах ринку.

Ключові слова: економічний потенціал, підприємство, ресурси, управління економічним потенціалом.

Постановка проблеми. Дослідження економічного потенціалу підприємства здійснювали такі вчені як Л.І. Абалкін, Р.А. Білоусов, О.М. Волкова, Е.П. Горбунов, П.А. Ігнатовський, Ф.І. Євдокімов, О.В. Мізіна, І.І. Лукинов, Р.В. Марушков, С.В. Мочерний, О.І. Олексюк, І.М. Рєпіна та ін. Теорія містить різні погляди авторів щодо сутності, змісту, структури та управління економічним потенціалом підприємства.

Виклад матеріалу. Термін "потенціал" латинського походження (potentia – що означає сила) й характеризує "джерела, можливості, засоби, які можуть бути використані для вирішення якої-небудь задачі, досягнення певної цілі, можливості окремої людини, суспільства, держави в певній області" [1, с. 146]. "Великий економічний словник" визначає дане поняття як "сукупність існуючих засобів, можливостей в певній області, наприклад, воєнний потенціал країни – сукупність її економічних, морально-політичних і воєнних ресурсів для ведення війни" [2]. У "Великому економічному словнику" економічний потенціал трактовано як економічну категорію, що становить наявні можливості, ресурси, запаси, засоби, які може бути використано для досягнення будь-яких цілей господарюючого суб'єкта.

У загальному розумінні "потенціал" розглядають як "засоби, запаси, джерела, які є в наявності й можуть бути мобілізовані для досягнення певної мети, здійснення плану, вирішення якого-небудь завдання; можливості окремої особи, суспільства, держави в певній області" [2]. У наведених означеннях термін потенціал використовують для характеристики певної сукупності джерел,

засобів, можливостей в контексті досягнення конкретної цілі або задачі, що формується внаслідок спроможності та реальності її досягнення.

Економічна категорія "потенціал" як об'єкт наукового пізнання почала застосовуватися в науковій літературі у кінці 70-х – на початку 80-х років ХХ ст. У наукових працях з теорії потенціалів розрізняють такі види потенціалу: економічний, науково-технічний, виробничий, трудовий, природно-ресурсний, віднедавна дедалі частіше вживають такі поняття як підприємницький, інтелектуальний, фінансовий та інноваційний потенціал. Під економічним потенціалом підприємства розуміємо сукупність усіх форм ресурсного забезпечення та характеру його використання. Інші автори вважають, що економічний потенціал – це сукупність природних умов та ресурсів, можливостей, запасів та цінностей, які може бути використано підприємством для досягнення певних його цілей.

Економічний потенціал розглядають як сукупну спроможність економіки проводити виробничо-економічну діяльність, що становить ціль, з урахуванням елементів продуктивних сил [4, с. 6]. Економічний потенціал визначають характеристиками елементів продуктивних сил без наявної цілі чи задачі, для досягнення яких вони виступають потенціалом [5]. Економічний потенціал характеризується з погляду виробництва з урахуванням основних елементів продуктивних сил, без визначення вектора їх використання [7]. Економічний потенціал трактують як діалектичну взаємодію потенціалів продуктивних сил, техніко-економічних відносин, організаційно-економічних відносин, відносин власності та господарського механізму відповідно до цілей та поставлених завдань.

Категорія "економічний" характеризує одну із підсистем суспільних відносин, в якій з погляду системного підходу до її змісту відображається сукупність всіх видів економічної діяльності людей у процесі їх взаємодії. Такими основними елементами економічної системи є продуктивні сили (люди, засоби виробництва, використовувані людьми сили природи, наука, форми та методи організації виробництва та інформація), техніко-економічні, організаційно-економічні, виробничі відносини (або відносин власності в економічному аспекті) та господарський механізм [3, с. 21].

Доцільно виокремити основні ознаки економічного потенціалу:

- економічний потенціал підприємства формується його реальними можливостями та наявними ресурсами в конкретній сфері економічної діяльності;
- потенціал характеризується обсягом ресурсів і резервів як залучених, так і тих, що не беруть участі в господарській діяльності, але можуть бути в ній використані;
- наявність ресурсів повинна забезпечуватися ефективним вмінням розпоряджатися ними і використовувати в конкретних досяжних цілях. У сучасних умовах ринкових перетворень економіки України економічний потенціал підприємства визначається спроможністю менеджерів використовувати ресурси для створення товарів і послуг з метою одержання максимального прибутку за мінімальних витрат. Рівень і результати реалізації економічного потенціалу підприємства визначаються також обраною формою підприємництва з відповідною організаційною структурою.

Розрізняють такі складові економічного потенціалу підприємства: технічні, технологічні, кадрові та просторові, інформаційні ресурси, ресурси організаційної структури, фінансові ресурси. Основні чинники, які визначають особливості управління та стан економічного потенціалу:

- спроможність працівників (фахівців, робітників, допоміжного персоналу) до створення будь-якої продукції;
- вміння менеджерів оптимально використовувати наявні на підприємстві ресурси;
- обсяг та якість наявних ресурсів: чисельність зайнятих основними виробничими і невиробничими фондами, обіговими фондами або матеріальними засобами, фінансовими та нематеріальними ресурсами – патентами, ліцензіями, інформацією, технологією;
- інформаційна спроможність, тобто здатність обробляти та перетворювати інформацію для використання у господарській діяльності;
- фінансові спроможності, а саме: кредитоспроможність, внутрішня та зовнішня заборгованість у сфері фінансів;
- інноваційна спроможність, що визначається застосуванням нових технологій, оновленням виробництва.

Отже, економічний потенціал підприємства нерозривно пов'язаний з освітнім, кваліфікаційним, управлінським та мотиваційним потенціалом підприємства. Особливістю економічного потенціалу є те, що загальний його рівень не визначається як арифметична сума складових, а узгодженими їх діями, зокрема, ефективністю управління. Оскільки в нинішніх умовах мінливого середовища ринку часто змінюються окремі складові потенціалу, то доцільно наголосити і на змінюваності економічного потенціалу загалом. Тому для успішної роботи підприємства особливо важливим є, щоб кожна зміна усіх елементів потенціалу була узгодженою, оскільки ефективна діяльність потребує збалансованості темпів розвитку всіх складових потенціалу.

Присутність суспільних потреб виступає дуже важливим моментом. Відомо, що людина, як головна продуктивна сила, є водночас рушійною силою соціально-економічного прогресу, виступає одночасно і суб'єктом виробничих відносин, суперечностей та інтересів. У процесі реалізації своїх планів, інтересів людина здійснює активний вплив на економіку. Це, своєю чергою, зумовлює ситуацію, за якої суспільство повинно орієнтуватися на реалізацію економічних потреб та інтересів людини, які мають зростаючий характер, для того, щоб ефективно використовувати досягнення соціально-економічного прогресу. Потреби – категорія, яка характеризує ставлення людей до економічних умов їх життєдіяльності; вони виступають спонукальним мотивом людини до дії. Характер потреб у кожній країні має свої особливості та залежить від сукупності суспільних умов управління та розвитку, що містить рівень розвитку продуктивних сил, відносин власності, особливостей розвитку виробництва тощо. Своєю чергою, потреби впливають на виробництво: задоволення потреб відображає спрямованість виробництва, а також призводить до стимулювання та розвитку виробництва, створення нових виробництв та галузей тощо. Отже, незрозуміність потреб призводить до гальмування процесів виробництва та зниження темпів економічного зростання, що в кінцевому результаті позначається на нагромадженні національного багатства країни. Доцільно зауважити, що рівень споживання населення в умовах економічної кризи пов'язаний з відтворенням самих потреб. Тому під час визначення економічного потенціалу країни необхідно враховувати характеристику економічної системи та рівень людських і суспільних потреб.

Висновки. Отже, під економічним потенціалом країни розуміють сукупність основних джерел, засобів країни, елементів потенціалу цілісної економіч-

ної системи, які використовують і які можуть бути використані для ефективного управління ними з метою економічного зростання суспільства та його соціально-економічного прогресу.

Ефективне використання та вдосконалення економічного потенціалу є неперервним процесом активного пристосування суб'єкта господарювання до мінливих умов функціонування як окремого підприємства, так і економічної системи загалом.

Література

1. Словарь-справочник менеджера / под ред. М.Г. Лапусты. – М. : Изд-во ИНФРА-М, 1996. – 608 с.
2. Интернет ресурс. [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://www.yas.yuna.ru/>
3. Украинский Советский Энциклопедический Словарь. – В 3-х т. / Редкол.: А.В. Кудрицкий (ответ. ред.) и др. – К. : Глав. ред. УСЭ, 1998. – Т. 2. – 768 с.
4. Игнатенко Н.Т. Производственно-ресурсный потенциал территории / Н.Т. Игнатенко, В.П. Руденко. – К., 1986. – 236 с.
5. Нужный К.М. Сутнісна характеристика економічного потенціалу підприємства / К.М. Нужний, О.Ю. Бобкова // Европейская наука XXI века – 2007 : матер. II Междунар. научно-практ. конф., 16-31 мая 2007 г. – Днепропетровск : Изд-во "Наука и образование", 2007. – Т. 3. – С. 727.
6. Отенко И.П. Механизм управления потенциалом предприятия / И.П. Отенко, Л.М. Малярец. – Харьков : Изд-во ХГЭУ, 2003. – 220 с.
7. Одинцова Г.С. Некоторые аспекты структуризации потенциала предприятия / Г.С. Одинцова, Г.А. Селезнева // Экономика развития : науч. журнал. – 2005. – № 2. – С. 74-75.

Квасний Л.Г. Теоретические аспекты управления экономическим потенциалом

Проанализированы основные подходы к категории "экономический потенциал", определены его суть и структурные элементы. Рассмотрены характерные черты экономического потенциала. Приведены факторы, определяющие особенности управления экономическим потенциалом. Исследована роль экономического потенциала в условиях рынка.

Ключевые слова: экономический потенциал, предприятие, ресурсы, управление экономическим потенциалом.

Kvasnij L.G. Theoretical aspects of the economic potential

The basic approaches to the category of "economic potential", defined the content and structural elements. The main signs of economic potential. The basic factors that determine the characteristics of state and economic potential. The role of economic potential in the market.

Keywords: economic potential, enterprise, resources, management economic potential.

УДК 674.038

Аспір. М.Л. Ковальова¹ – Донецький державний університет управління

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ СИРОВИННОЇ БАЗИ ЛІСОПРОМИСЛОВОГО КОМПЛЕКСУ УКРАЇНИ

Проаналізовано стан сировинної бази лісопромислового комплексу України, а саме деревини та лісових ресурсів, як основного виду сировини для ЛПІК, розкрито перспективи розвитку сировинної бази, визначено основні шляхи оптимального використання наявних ресурсів та напрямки використання актуальних на сьогодні вторинних ресурсів.

Ключові слова: лісопромисловий комплекс України, сировинна база, вторинні ресурси, вживана деревина, безвідходні технології.

¹ Наук. керівник: проф. Л.В. Батченко, д-р екон. наук